

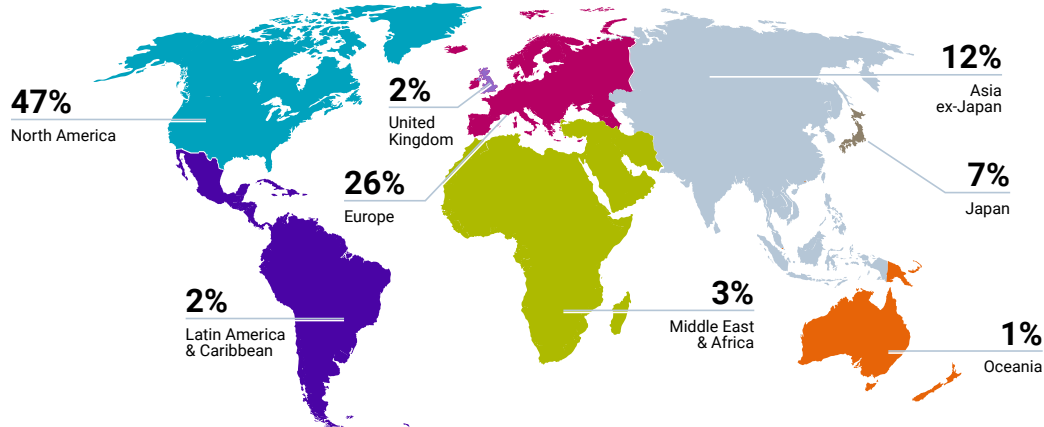
ROBECO | 01.04.2024-30.06.2024

Active ownership report

Q2|24 figures engagement

Engagement activities by region

Number of engagement cases per topic*

Q2 Number of engagement activities per contact type

Q2

Environmental	36	Meeting	20
Social	20	Conference call	89
Governance	15	Written correspondence	61
Sustainable Development Goals	45	Shareholder resolution	1
Voting Related	5	Analysis	24
Enhanced	4	Other	4
Total	125	Total	199

Progress per themes

Themes and number of companies under engagement

0% 20% 40% 60% 80% 100%

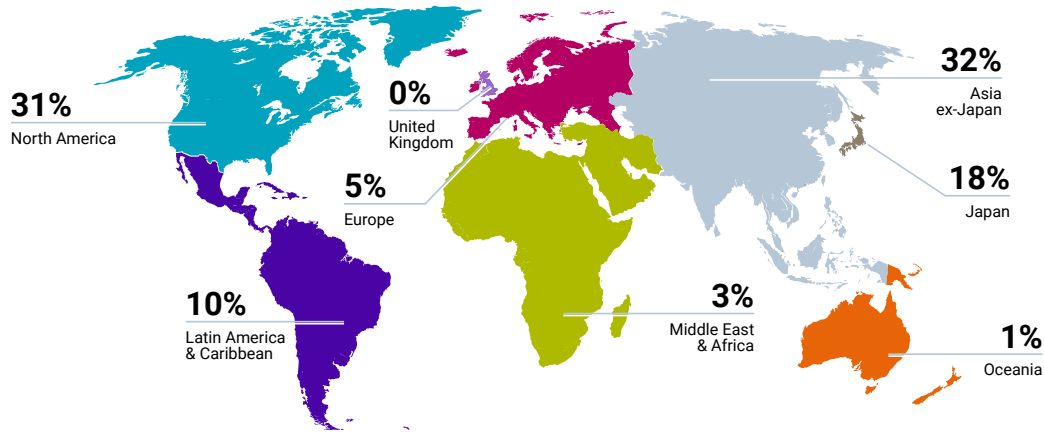
Biodiversity	13	Progress: 50%
Climate and Nature Transition of Financial Institutions	11	Progress: 100%
Natural Resource Management	7	Progress: 75%
Nature Action 100	6	Progress: 0%
Net Zero Carbon Emissions	26	Progress: 75%
Sound Environmental Management	3	Progress: 100%
Diversity and Inclusion	5	Progress: 80%
Human Rights Due Diligence for Conflict-Affected and...	9	Progress: 75%
Just Transition in Emerging Markets	2	Progress: 0%
Labor Practices in a Post Covid-19 World	4	Progress: 75%
Modern Slavery in Supply Chains	9	Progress: 0%
Sound Social Management	10	Progress: 80%
Corporate Governance Standards in Asia	9	Progress: 75%
Corporate Governance in Emerging Markets	3	Progress: 100%
Good Governance	11	Progress: 75%
Tax Transparency	7	Progress: 0%
Fashion Transition	24	Progress: 0%
SDG Engagement	36	Progress: 75%
AGM engagement 2024	11	Progress: 0%
Acceleration to Paris	8	Progress: 75%
Global Controversy Engagement	7	Progress: 100%
Palm Oil	3	Progress: 100%

● Success ● Positive progress ● Flat progress ● Negative progress ● No Success

* For more information on Robeco's approach to engagement please refer to the appendix at the end of the report.

Q2|24 figures voting

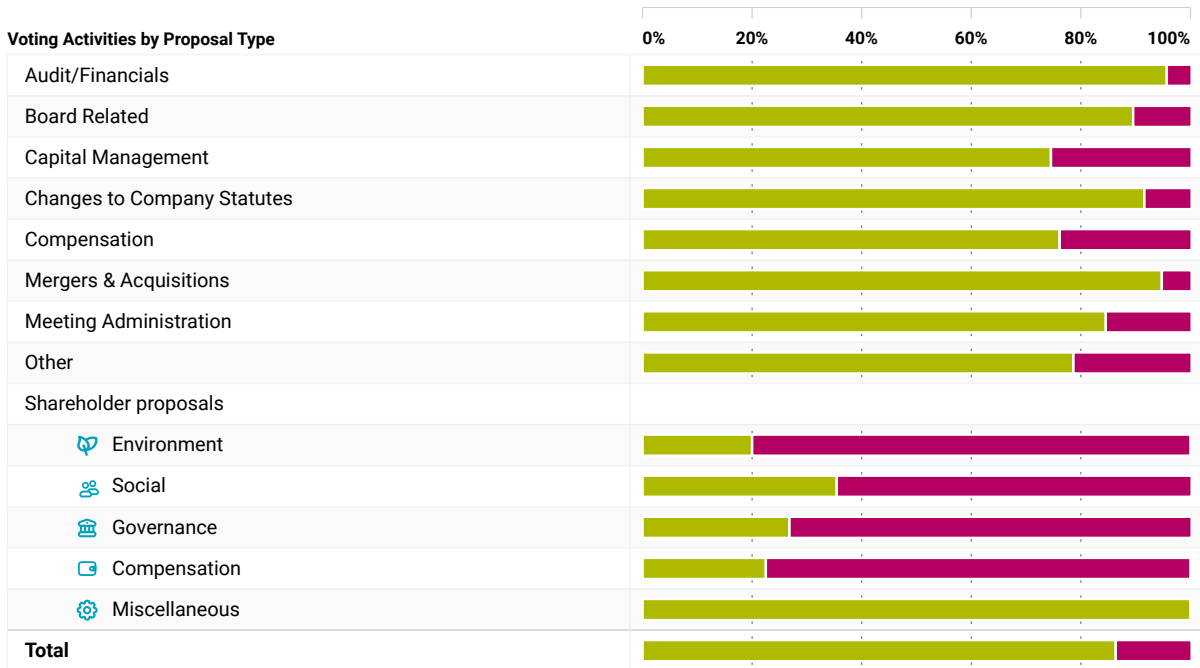
Shareholder meetings voted by region

Voting overview

	Q1	Q2	Q3	Q4	YTD
Number of meetings voted	204	820	-	-	1,024
Number of proposals voted	1,780	9,872	-	-	11,652
Meetings with one or more votes cast against management recommendation	55%	62%	-	-	61%

Voting Activities by Proposal Type

● With management ● Against management

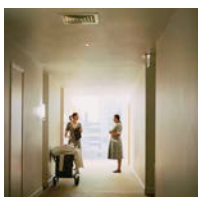
Inhoud

Goed ondernemingsbestuur

Brengt het nieuwe precedent van de Amerikaanse energiemaatschappij ExxonMobil, die aandeelhouders voor de rechter heeft gesleept omdat ze om ambitieuzere klimaatdoelen vroegen, de aandeelhoudersdemocratie in gevaar? We zien dat de toon rond sommige aandeelhoudersvergaderingen verhardt, maar toch blijven de meeste een effectief platform om te vragen naar de verantwoording van ondernemingen.

6

Arbeidspraktijken na Covid-19

Ter afsluiting van het engagementthema 'Arbeidspraktijken na Covid-19' blikken we terug op de afgelopen drie jaar, waarin de pandemie tot een ver verleden is gaan behoren. De crisis was een wake-up call voor veel sectoren met een hoog gehalte aan menselijk kapitaal, doordat veel ontslagen frontliniewerkers terughoudend waren om weer aan het werk te gaan tenzij de arbeidspraktijken werden verbeterd. Dat onderstreept de financiële materialiteit van verantwoorde arbeidspraktijken.

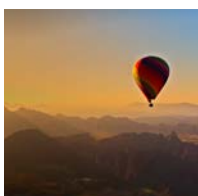
9

Klimaat- en natuurtransitie van financiële instellingen

Na drie jaar hebben we onze engagement met financiële instellingen uitgebreid en verbreed naar biodiversiteit, omdat we erkennen dat klimaatdoelen niet bereikt kunnen worden zonder ook de natuur te beschermen en te herstellen. We zien positieve voortgang bij banken in de Europese Unie (EU), maar bij veel van onze belangen in Amerikaanse en Aziatische banken zien we nog veel ruimte voor verbetering als het gaat om het in de praktijk brengen van klimaat- en natuurambities.

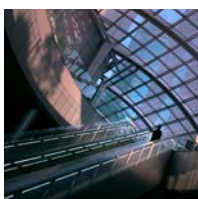
13

SDG Engagement

Met een multidimensionale kijk op duurzaamheid blikken we nu voor ons thema Sustainable Development Goals (SDG) Engagement terug op een vruchtbare eerste tweeënhalf jaar, waarin de intensieve engagementbenadering een positieve reactie begint op te leveren in onze relaties. Om de impact van deze interacties beter te begrijpen delen we meer over de veranderingstheorie die we met deze engagements nastreven.

16

Stemmen bij volmacht – marktinzicht

De Japanse markt ondergaat een belangrijke transformatie na de nieuwe richtlijnen van de Tokyo Stock Exchange over kapitaalallocatie en duurzaamheidsinformatie. Deze verbeteringen op het gebied van transparantie en governance rond kapitaalefficiëntie hebben direct een positief effect op de verantwoordingsplicht, duurzaamheid en het wereldwijde concurrentievermogen van Japanse ondernemingen, wat de relevantie van corporate governance weerspiegelt.

19

Inleiding

Het tweede kwartaal van het jaar wordt vaak gezien als het hoogtepunt van corporate governance, aangezien de meeste aandeelhoudersvergaderingen en daaraan gerelateerde engagements in deze periode plaatsvinden. Dit jaar kreeg het stemseizoen veel aandacht, met het nieuwe precedent van de Amerikaanse energiemaatschappij ExxonMobil om juridische stappen te ondernemen tegen klimaatverzoeken van beleggers, wat leidde tot de vraag of de aandeelhoudersdemocratie nog wel functioneert, ook al is die rechtszaak inmiddels verworpen. Wij blijven ons inzetten voor actief aandeelhouderschap en hebben we deze belangrijke periode rond de jaarlijkse aandeelhoudersvergaderingen van ondernemingen benut om een intensieve dialoog aan te gaan met het bestuur van ondernemingen.

Wat onze andere engagements betreft, sluiten we het thema 'Arbeidspraktijken na Covid-19' af met een terugblik op de drie jaar vanaf de lancering van het thema ten tijde van de pandemie. De crisis was een wake-upcall voor veel sectoren met een hoog gehalte menselijk kapitaal. Hotelfranchises werden veel proactiever in het begrijpen en managen van werknemers in onderaanneming of franchisemedewerkers, door bijvoorbeeld verplicht zwangerschapsverlof op te nemen in gedragscodes voor franchises. Food retailers investeerden veel in het carrièrepad van werknemers en lieten voortgang zien in de vorm van interne promotiecijfers en diversiteitsmetingen. Ondertussen hebben online maaltijdbezorgers de bezorgalgoritmen en stimuleringsmechanismen aangepast om voorrang te geven aan minder risicovolle routes en meer tijd toe te wijzen aan bezorging, waardoor het aantal verkeersongevallen daalt.

Als het gaat om klimaat hebben we onze engagement met financiële instellingen verbreed naar biodiversiteit, omdat we erkennen dat klimaatdoelen niet bereikt kunnen worden zonder ook de natuur te beschermen en te herstellen. De engagements tot nu toe laten duidelijke regionale verschillen zien, waarbij banken uit de EU flinke voortgang hebben geboekt met het stellen van klimaatdoelen en het financieren van uitfaseringsplannen, terwijl Amerikaanse en Aziatische banken meer tijd nodig hebben om klimaatambities om te zetten in de praktijk. Dit zijn verwachtingen die we blijven communiceren via het thema 'Klimaat- en natuurtransitie van financiële instellingen'.

Onze engagement over de Sustainable Development Goals (SDG's), met een multidimensionale kijk op duurzaamheid, loopt inmiddels bijna drie jaar. Het thema, dat zich richt op de bijdrage van ondernemingen aan één of meer van de SDG's van de Verenigde Naties (VN) via hun bedrijfsmodellen, door te leveren aan achtergestelde markten of door best practices in de sector te bevorderen, begint steeds meer navolging te krijgen. Ondernemingen beginnen contact met ons op te nemen om feedback te krijgen, waaruit blijkt dat de intensieve engagementstructuur van het thema vruchten afwerpt. Om de werkelijke resultaten van de dialoog in de praktijk te interpreteren delen we met u hoe we kijken naar de 'impact' van onze engagements, waarbij we onder meer beoordelen 'wie' en 'hoeveel' corporate actions in lijn zijn met onze engagementdoelstellingen.

Tot slot, om terug te keren naar de focus op corporate governance, belichten we de meest recente trends in de Japanse markt. De Tokyo Stock Exchange heeft onlangs nieuwe richtlijnen geïntroduceerd voor kapitaalallocatie en duurzaamheidsinformatie, waarmee het landschap van corporate governance in Japan ingrijpend is veranderd. De aangescherpte rapportagevereisten betekenen dat ondernemingen transparanter moeten zijn over hun activiteiten en strategieën, wat moet leiden tot een groter vertrouwen van beleggers en uiteindelijk de wereldwijde concurrentiepositie van Japanse ondernemingen moet verbeteren.

Nu we de tweede helft van 2024 ingaan, kijken we ernaar uit om nieuwe engagementthema's op te pakken en de sterke samenwerking en steun voort te zetten die we hebben gekregen van onze klanten.

Carola van Lamoen

Head of Sustainable Investing

GOED ONDERNEMINGSBESTUUR

Functioneert de aandeelhouders- democratie nog?

Michiel van Esch – hoofd Voting

Het tweede kwartaal van het jaar wordt vaak gezien als het terugkerende hoogtepunt van corporate governance, aangezien de meeste aandeelhoudersvergaderingen in deze periode plaatsvinden. Aandeelhouders maken dan vaak van de gelegenheid gebruik om het management van de ondernemingen waarin ze beleggen aan te spreken op hun acties van het afgelopen jaar en om punten aan te dragen voor verdere verbeteringen op verschillende gebieden.

Zoals ieder stemseizoen leidden veel onderwerpen tot verhitte discussies, waaronder vragen over klimaatverandering, beloningskwesities, plannen voor kapitaalallocatie, beheer van menselijk kapitaal en lobbyprocedures. Maar dit seizoen overschaduwde een veel fundamentele vraag veel van deze discussies: functioneert de aandeelhoudersdemocratie nog wel als middel om de belangen van alle aandeelhouders te behartigen?

Deze belangrijke en nieuwe discussie kwam deels op gang toen ExxonMobil besloot juridische stappen te ondernemen tegen Arjuna Capital en Follow This, in een poging een aandeelhoudersvoorstel van de agenda te halen waarin werd gevraagd om CO2-reductiedoelstellingen die zijn afgestemd op het Akkoord van Parijs. Veel aandeelhouders waren hier bezorgd over; niet alleen omdat de onderneming de rechtszaak doorzette nadat de voorstanders het voorstel al hadden ingetrokken, maar ook vanwege het precedent dat dit schept.

Normaal gesproken wendt een Amerikaanse onderneming zich tot de Securities and Exchange Commission (SEC) als het een aandeelhoudersvoorstel wil aanvechten. De toezichthouder bepaalt dan (op basis van een reeks richtlijnen) of het voorstel van de agenda moet worden

gehaald. Veel aandeelhouders vreesden dat ondernemingen die juridische stappen ondernemen een andere dynamiek zouden creëren, die ze veel terughoudender zou maken om gebruik te maken van hun rechten om bepaalde kwesities voor te leggen aan het management. Samen met een aantal andere institutionele beleggers heeft Robeco een petitie ondertekend waarin we ondernemingen vragen hun meningsverschillen met aandeelhouders op te lossen via een constructieve dialoog, of indien nodig hun uitdagingen voor te leggen aan de SEC, in plaats van naar de rechter te stappen. Uiteindelijk verklaarde de rechtbank de claim van ExxonMobil overbodig, omdat de aandeelhouder de onvoorwaardelijke en onherroepelijke toezegging had gedaan niet opnieuw een soortgelijk voorstel in te dienen. In andere delen van de wereld zagen we bepaalde wijzigingen in aandeelhoudersrechten, vaak met de ambitie om de vereisten voor beursgangen en noteringen aantrekkelijker te maken voor een bredere groep ondernemingen. Hoewel dergelijke veranderingen gunstig lijken voor beursgenoteerde ondernemingen, kunnen ze nadelige gevolgen hebben voor de rechten van aandeelhouders. Zo heeft het Verenigd Koninkrijk (VK) onlangs de mogelijkheid gecreëerd voor dubbele noteringen (voor specifieke noteringssegmenten), en in Italië worden plannen voorgesteld voor

dubbele aandelenklassen en loyaliteitsaandelen.

In tegenstelling tot deze ontwikkelingen hebben we ook veranderingen gezien die een positiever beeld schetsen voor aandeelhouders. Een daarvan is de universele volmachtkaart (UPC). Dit jaar was het tweede volledige stemseizoen waarin gebruik werd gemaakt van deze UPC, met als doel aandeelhouders die per volmacht stemmen bij vergaderingen waarbij meer dan één persoon verkiesbaar is de mogelijkheid te bieden de voorgedragen kandidaten van de zittende bestuurders en dissidente aandeelhouders te combineren.

Aandeelhouders hebben daardoor niet langer de beperkende keuze om voor de ene of de andere kandidatenlijst te stemmen en kunnen daardoor kiezen voor meer geleidelijke of genuanceerde verandering. Velen speculeerden dat er in stemseizoen 2023 een toename zou zijn van het aantal proxy-gevechten als gevolg van de UPC, maar daar is vooralsnog geen sprake van in 2024. Het stemseizoen van dit jaar werd gekenmerkt door een reeks spraakmakende gevechten waarbij de UPC werd gebruikt, zoals Disney's proxy-gevecht tegen Nelson Peltz's Trian Partners en Blackwells Capital, of het door de vakbonden gestuurde proxy-gevecht bij Starbucks.

Over het algemeen steunen we bij verkiezingen met meer dan één persoon de dissidente kandidaten als laatste redmiddel, iets wat alleen nodig is als een onderneming bestaande tekortkomingen niet heeft aangepakt of niet heeft gereageerd op andere middelen van engagement. Toch is de mogelijkheid voor aandeelhouders om kandidaten te kiezen in een betwiste verkiezing een verbetering in het proces van stemmen bij volmacht.

Tijdens stemseizoen 2024 hebben we in de VS geen bestuursleden voorgedragen via de universele volmachtkaart, maar we hebben wel bij verschillende ondernemingen aandeelhoudersvoorstellen ingediend, bijvoorbeeld over verdere rapportage over risico's met betrekking tot klimaatverandering.

“Tijdens engagements wordt de meeste voortgang vaak niet geboekt in het debat dat de aandacht van het publiek trekt, maar juist op de momenten waarop aandeelhouders en management een gemeenschappelijke basis vinden.

Michiel van Esch

Daarnaast hebben we formele suggesties gedaan voor nieuwe bestuursnominaties, met name in Brazilië.

Niet alle stewardshipactiviteiten hoeven voort te komen uit het uitoefenen van rechten. Gesprekken in de aanloop naar aandeelhoudersvergaderingen bieden goede mogelijkheden voor engagement, waarbij constructieve dialogen leiden tot voortgang en verbeteringen op het gebied van bestuur en duurzaamheid. Tijdens engagements wordt de meeste voortgang vaak niet geboekt in het debat dat de aandacht van het publiek trekt, maar juist op de momenten waarop aandeelhouders en management een gemeenschappelijke basis vinden om de discussie vooruit te helpen en te werken aan realistische verandering.

Als onderdeel van ons zeer intensieve engagementproces heeft Robeco gebruikgemaakt van onze eigendomsrechten door een aantal aandeelhoudersvergaderingen in het Verenigd Koninkrijk en Nederlands bij te wonen, om met ondernemingen waarin we beleggen in dialoog te gaan over belangrijke risico's, impact en kansen op het gebied van duurzaamheid, waarmee we ondernemingen stimuleren een toekomstbestendig model te creëren.

Aandeelhoudersvergaderingen zijn essentiële platforms voor het goedkeuren en bespreken van belangrijke governancemechanismen, waaronder bestuursverkiezingen, beloningsstructuren en het jaarverslag. Hoewel veel van onze engagement al vóór deze vergaderingen plaatsvindt, vindt de uiteindelijke stemming en feedback plaats tijdens de aandeelhoudersvergadering. Tijdens de aandeelhoudersvergaderingen die we persoonlijk hebben bijgewoond, hebben we gesproken over strategie, governance en rapportage en hebben we ondernemingen aangespoord hun duurzaamheidsinitiatieven en beloningsbeleid te verbeteren. In veel van deze engagements hebben we voortgang gezien op het gebied van beloningsstructuren, ESG-rapportage en het geven van betere prognoses aan de markt.

CASE STUDY

Als onderdeel van onze engagementactiviteiten heeft Robeco de jaarlijkse aandeelhoudersvergaderingen van de volgende ondernemingen bijgewoond:

Unilever

Waar onze discussie ging over de gevolgen voor de duurzaamheid van de recente strategiewijzigingen van de snelgroeiende producent van consumentengoederen onder zijn nieuwe leiding. De CEO en voorzitter stelden beleggers gerust over de voortdurende focus van Unilever op duurzaamheid, maar de ambities zijn nu veel meer gericht op meetbare en beheersbare impact.

Adyen

Een Nederlandse betalingsonderneming, waar we bespraken hoe betere prognoses verstrekt kunnen worden aan de markt om de volatiliteit te verminderen.

Signify

Een Nederlandse leverancier van verlichtingsoplossingen die onlangs een herstructurering aankondigde met gevolgen voor 1.000 van zijn werknemers en waarbij onze dialoog onder meer was gericht op de vraag hoe de onderneming de negatieve gevolgen van deze veranderingen voor de werknemers beperkt.

Ahold Delhaize

Een Nederlandse food retailer, waar we recente veranderingen in de productportefeuille en de ESG-ambities van de onderneming bespraken.

ARBEIDSPRAKTIJKEN NA COVID-19

Expresslevering: arbeidspraktijken verbeteren na de pandemie

Claire Ahlborn – engagement specialist

Tijdens de pandemie verloren meer dan 140 miljoen werknemers hun¹ baan en het kwam enigszins als een verrassing dat velen besloten niet terug te keren toen de economie weer openging, wat de financiële risico's en gevolgen van slechte arbeidspraktijken aan het licht bracht.

¹ Internationale Arbeidsorganisatie, Covid-19 en de wereld van werk, zevende editie, 2021.

Waar velen wel hadden verwacht dat consumentenvoorkeuren tijdens en na de pandemie zouden veranderen, voorzagen maar weinigen dat de criteria van werknemers voor wat acceptabel was ook zouden veranderen. Toen de economie begon te herstellen en de kosten van levensonderhoud begonnen te stijgen, waren werknemers niet langer bereid om banen met lage lonen, slechte arbeidsomstandigheden, hoge gezondheidsrisico's en beperkte sociale voordelen te accepteren.

De 'grote vertrek golf', zoals dit verschijnsel wordt genoemd, en de daaruit voortvloeiende verkrapping van de arbeidsmarkt was volgens het Economisch Bureau van de OESO het meest uitgesproken onder frontliniewerkers in contactintensieve sectoren². Dit benadrukt de financiële materialiteit van arbeidsnormen in de sectoren in ons engagementthema 'Arbeidspraktijken na Covid-19': food retail, online maaltijdbezorging en hotels.

De engagements, die in 2021 van start gingen en nu zijn afgerond, waren gericht op de systemische arbeidsuitdagingen in enkele van de sectoren die het zwaarst waren getroffen door de pandemie.

Terwijl ondernemingen zich door personeelstekorten, stijgende inflatie en onzekere regelgeving manoeuvreerden, zagen ze het belang ervan in om arbeidsuitdagingen het hoofd te bieden.

Ondernemingen hebben flinke voortgang geboekt bij het heroverwegen van of investeren in gezondheid en veiligheid, sociale dialoog en de ontwikkeling van menselijk kapitaal, maar de belangrijkste uitdagingen rond lonen en voordelen blijven grotendeels onopgelost.

Concurrentievoordeel door concurrerende lonen

De beperkte structurele voortgang op het gebied van het heroverwegen van lonen en sociale voordelen in bijna al onze engagements weerspiegelt de inherente sociale uitdagingen die zijn ingebed in veel bedrijfsmodellen op basis van lage kosten in de dienstensector, waar de winstmarges dun zijn en worden gedreven door het minimaliseren van de grootste kostenpost van ondernemingen – arbeid.

Om ervoor te zorgen dat menselijk kapitaal wordt gezien als een investering in plaats van als een minimaliseerbare kostenpost, moeten de bedrijfsmodellen van ondernemingen hier ruimte voor creëren. Het verhogen van de lonen van het nationale minimum tot leefbare loonnormen en het verbreden van de sociale voordelen met een adequaat ziekteverlof, een ziektekostenverzekering en robuuste pensioenregelingen, vereist een strategische discussie over concurrerende bedrijfsmodellen in plaats van alleen over hun duurzaamheid.

Terwijl de arbeidstekorten na de pandemie en de crisis rond de kosten van

levensonderhoud lonen en sociale voordelen hoger op de agenda van ondernemingen hebben geplaatst, zijn de veranderingen in lonen en voordelen beperkt gebleven tot de mogelijkheden binnen bepaalde concurrentiemodellen. In de sectoren retail en horeca werden de lonen vaak slechts eenmalig verhoogd.

Online maaltijdbezorgers introduceerden sociale uitkeringsovereenkomsten met lokale verzekerings- of pensioenpartners om betere deals te bieden aan bezorgers, die wel verantwoordelijk bleven voor het opzetten van hun eigen regeling voor sociale voordelen. Slechts één gig-onderneming voerde een beoordeling uit van leefbare lonen en slechts één hotelgroep nam behoorlijk loon op in de due diligencebeoordeling van mensenrechten, met als doel hiaten bij dienstverlenende aannemers te identificeren en aan te pakken. Dit zijn allemaal positieve stappen, maar met geen enkele ervan zijn de loonkloof en de verschillen in sociale voordelen volledig aangepakt.

In onze engagement met hotelgroepen hebben we onderzocht hoe normen voor eerlijk loon kunnen worden gestimuleerd via hun franchisecontracten en -vergoedingen, bijvoorbeeld door lagere vergoedingen te hanteren voor hotels die zijn erkend als hotels die leefbare lonen betalen. Hoewel dit een uitdagend gebied is vanwege juridische kwesties over concurrentieregels en andere werkgeversbeperkingen, waren we blij te zien dat een hotelgroep zijn franchisebeleid aanpaste om wereldwijd een zwangerschapsverlof van minimaal 14 weken verplicht te stellen. Dit diende als blauwdruk om de arbeidspraktijken te verbeteren ondanks complexe indirecte arbeidsrelaties.

Groei als ruilmiddel?

Een veelgebruikte strategie om gezien te blijven worden als een aantrekkelijke werkgever, vaak in de hoop het gebrek aan voortgang op het gebied van lonen en ziekteverlof te overschaduwen, was de sterke focus op de ontwikkeling van menselijk kapitaal en de vooruitzichten op loopbaangroei. Dit bleek een van de

“ De pandemie heeft vragen opgeroepen die verder gaan dan alleen de duurzaamheidsagenda van een onderneming en die moeten worden weerspiegeld in de waardecreatiemodellen, het leiderschap en de groeivisie van de onderneming.

Claire Ahlborn

engagementdoelstellingen te zijn die het meeste succes opleverde.

Enkele van de best practices die tijdens de engagement naar voren kwamen, waren het ontwerpen van geïndividualiseerde loopbaantrajecten voor werknemers, het rapporteren over interne promotiepercentages, het uitvoeren van een eerste beoordeling van beloningsgelijkheid en het onderzoeken van alternatieve manieren om diversiteitsgegevens te beoordelen, bijvoorbeeld door te kijken naar opleidingsachtergrond of vergelijkbare maatstaven. Zelfs de online maaltijdbezorgers, die zichzelf voorheen zagen als ondernemingen die alleen bijbaantjes of overgangsbanen aanboden, zijn begonnen met het aanbieden van taal- of vakcursussen, evenals programma's voor koeriers om door te stromen naar een baan op het hoofdkantoor van de onderneming.

Op zoek naar een koopje

Ondernemingen begonnen de realiteit van hun eerdere inactiviteit onder ogen te zien, doordat overheden in heel Europa gig-werk zijn gaan reguleren vanwege aanhoudende zorgen over arbeidspraktijken. Deze nieuwe regelgeving legt de personeelsmodellen van online maaltijdbezorgers sterk aan banden en vereist steeds vaker duidelijke contracten tussen werkgevers en werknemers. Deze ondernemingen erkenden het risico van aanhoudende veranderingen in de regelgeving, met name voor de sector online maaltijdbezorging, en begonnen daarom zwaar te bouwen op de sociale dialoog met zowel overheden als werknemers. Ze begonnen te lobbyen voor sectorbrede sociale bescherming voor hun koeriers en om proactief die arbeidskwesties aan te pakken die ze haalbaar achtten binnen hun huidige bedrijfsmodel.

Dit heeft ertoe geleid dat vooral de sector online maaltijdbezorging een uitgebreide sociale dialoog heeft ontwikkeld en een reeks regionale overeenkomsten met vakbonden heeft gesloten. Waar vakbonden voorheen verboden waren of weinig voorkwamen, werd het overleg met

bezorgers aanzienlijk verbeterd. Dit resulteerde onder meer in versterkte klachtenkanalen, waardoor werknemers die voorheen nog werden geblokkeerd niet langer worden uitsloten. Hoewel individuele betrokkenheid van werknemers geen alternatief is voor collectieve onderhandelingen, is het wel een stap in de richting van een betere sociale dialoog.

Maskers af, helmen op

De gezondheid en veiligheid van werknemers was een belangrijk aandachtspunt bij het doorvoeren van wijzigingen in de regelgeving tijdens en na de pandemie. Voor hotels en food retailers was het belang van gezondheid en veiligheid op het werk snel weer op het niveau van vóór de pandemie toen de gezondheids crisis eenmaal onder controle was. Maar voor online maaltijdbezorgers was het nog maar net begonnen, want het werd weer drukker op straat, waardoor het risico op ongelukken toenam.

Alle online maaltijdbezorgers in onze engagementgroep hebben hun aanpak van de verkeersveiligheid van koeriers sterk verbeterd. Verbeteringen waren onder meer de herziening van leveringsalgoritmen en beloningsstructuren om prioriteit te geven aan het gebruik van minder risicovolle routes, waarbij bezorgers meer tijd kregen voor leveringen. Andere ondernemingen koppelden lagere ongevallencijfers aan de beloning van bestuurders, wat leidde tot een forse daling van het aantal ongevallen.

Governance rond mensenrechten inzetten

Het veranderen van arbeidspraktijken vereist dat de ambitie voor verandering diep verankerd is in de visie van de organisatie en het leiderschap, wat sociale governance een van de belangrijkste besproken doelstellingen maakt. Hoewel de resultaten gemengd bleven, zagen we toenemende erkenning van de verantwoordelijkheid voor het indirecte personeel van de ondernemingen, mogelijk gedreven door discussies rond de herzieningen van de Amerikaanse wet op gezamenlijke werkgeversaansprakelijkheid, die de aansprakelijkheid van franchisegevers ten opzichte van

werknemers van hun franchises en onderaannemers definiëren.

Dit kwam verder tot uiting in een toenemende integratie van arbeids- en mensenrechten, waarbij eerlijke lonen, vrijheid van vereniging, gezondheid en veiligheid op het werk en algemene werknemerstevredenheid werden opgenomen in het narratief rond mensenrechten en due diligenceprocessen, waarbij bestaande processen en governancestructuren werden ingezet om het toezicht op en de controle van arbeidspraktijken te verbeteren.

Covid-19 en de turbulente tijd daarna brachten de inherente uitdagingen aan het licht waar veel werknemers in de dienstensector mee worden geconfronteerd. De pandemie was een wake-upcall die tot veel positieve arbeidspraktijken heeft geleid, en heeft vragen opgeroepen die verder gaan dan alleen de duurzaamheidsagenda van een onderneming en die moeten worden weerspiegeld in de waardecreatie-modellen, het leiderschap en de groeivisie van de onderneming.

CASE STUDY

Meituan

In 2021 werd Meituan, een van de twee grootste online maaltijdbezorgers in China, niet alleen geconfronteerd met protesten van koeriers, maar ook met wettelijk opgelegde herzieningen van de arbeidsnormen door de Chinese overheid. We waren blij dat Meituan dankzij onze aanhoudende dialoog naar voren kwam als een best practice als het gaat om het afstemmen van zijn algoritme op gezondheids- en veiligheidsprioriteiten.

In de afgelopen drie jaar heeft Meituan zijn leveringsalgoritme regelmatig herzien met het oog op het terugdringen van verkeersongevallen, het invoeren van redelijkere leveringstijden en -routes en het aanpassen van belonings- en sanctiestructuren om roekeloos rijgedrag niet langer te stimuleren. Naast het opnemen van een ongevallenverzekering voor elke levering heeft de onderneming ook verplichte trainingen en leveringsbeperkingen opgenomen als koeriers herhaaldelijk worden gerapporteerd voor gevaarlijk rijden. Alles bij elkaar hebben deze maatregelen al geleid tot een daling van het aantal ongevallen onder het personeel.

Intercontinental Hotels Group

Intercontinental Hotels Group (IHG), een Britse hotelfranchise, worstelde aan het begin van de engagement met het identificeren en beheren van arbeidspraktijken onder enkele van de meest kwetsbare werknemers – werknemers die niet in dienst zijn van IHG, maar van externe dienstverleners zoals schoonmaak- of beveiligingsondernemingen. Om deze kritieke en uitvoerig besproken hiaat in het beleid en de controlesystemen van IHG aan te pakken, waren we blij te zien dat de onderneming haar mensenrechtenbenadering heeft uitgebreid naar de belangrijkste arbeidspraktijken, waaronder vrijheid van vereniging, lonen en werktijden, evenals de gezondheid en veiligheid van werknemers. IHG heeft sindsdien haar Responsible Labour Requirements uitgerold, een reeks verplichte arbeidsgerelateerde due diligencestandaarden voor haar beheerde hotels bij het werken met onderaannemers. De groep is ook van plan regionale effectbeoordelingen uit te voeren op het gebied van mensen- en arbeidsrechten, die als leidraad dienen voor verdere actie.

KLIMAAT- EN NATUURTRANSITIE VAN FINANCIËLE INSTELLINGEN

Bankieren voor een groene toekomst

Sylvia van Waveren – Engagement specialist

De afgelopen jaren is de klimaattransitie van financiële instellingen, en met name de uitstoot die zij financieren, steeds relevanter geworden, vooral vanwege de prominente rol die ze spelen in het faciliteren van de transitie naar een CO₂-arme economie. Financiële instellingen staan steeds meer onder druk van klanten en beleggers die pleiten voor een CO₂-arme portefeuille.

In 2021 lanceerden we ons engagementthema over de klimaattransitie van financiële instellingen. We selecteerden een groep beursgenoteerde banken, verspreid over verschillende markten, voor engagement. We hebben deze banken geselecteerd op basis van hun exposure naar CO₂-intensieve sectoren, hun leenactiviteiten en hun algemene duurzaamheidsscore. De klimaatimpact van een bank is gebaseerd op de omvang en allocatie van haar kapitaal en diensten naar sectoren met een hoge CO₂-uitstoot, de zogenoemde 'gefinancierde uitstoot'.

Resultaten na bijna drie jaar engagement

Vanaf het begin van onze engagement in 2021 hebben we het raamwerk van de Task Force on Climate-related Financial Disclosure (TCFD) overgenomen, met als doel banken te helpen bij het verbeteren van de ontwikkeling van en de rapportage over hun strategieën voor de klimaattransitie. Dit raamwerk is opgezet om aan te tonen of het beheer van klimaatrisico's wordt aangepakt, of er klimaatdoelen zijn gesteld, dat de gegevens om dat te doen worden verzameld en geverifieerd, en dat er voldoende toezicht is op klimaatkwesties door het management en het bestuur. Vier belangrijke doelstellingen vormden de kern van onze engagement: governance, strategie, risicomanagement, en doelstellingen en maatstaven.

Na drie jaar konden we de eerste engagements succesvol afsluiten. Deze banken waren in staat de uitdagingen op het gebied van klimaatverandering goed en tijdig aan te pakken. We hebben geconcludeerd dat de klimaatverandering voldoende wordt aangepakt en dat verdere engagement niet nodig is – niet in de laatste plaats omdat de bankensector al intensief in dialoog is met beleggers, ngo's en centrale banken in heel Europa.

We zijn er echter niet in geslaagd de engagement met Amerikaanse en Aziatische banken effectief af te ronden. Waar bijna alle banken uit de EU goede voortgang hebben geboekt bij het terugdringen van hun gefinancierde uitstoot, lieten de Amerikaanse banken

weinig positieve voortgang zien en was de voortgang bij de Aziatische banken traag.

Uitbreiding en verbetering van het thema

Met het oog op de gemengde engagementresultaten tot nu toe zijn we tot de conclusie gekomen dat het verstandig is onze engagement in deze sector voort te zetten, aangezien de focus op gefinancierde uitstoot in belang is toegenomen. Daarom besloten we het thema uit te breiden met de meer geavanceerde en fijnmazige kaders die sindsdien zijn ontwikkeld, zoals die van het Transition Pathway Initiative (TPI) voor banken en onze eigen stoplicht-beoordeling. Deze geavanceerdere hulpmiddelen maken gebruik van decarbonisatietrajecten en geloofwaardigheidsanalyses voor sectoren. Door dit thema uit te breiden beschikken we over meer middelen om succesvol de dialoog aan te gaan met financiële instellingen. We verwachten dat het bewustzijn en de transparantie in de sector zullen toenemen en dat onze engagement meer effect zal hebben.

Dit sloot perfect aan bij iets anders dat we hadden waargenomen: de toenemende aandacht voor natuur of biodiversiteit als materiële risico's voor financiële instellingen. Dit veroorzaakte een sterk verlangen om een engagement aan te gaan over de risico's en kansen op het

gebied van biodiversiteit waar de banksector mee wordt geconfronteerd. Vanwege de ontwikkeling van meer fijnmazige kaders zoals van Nature Action 100 (NA100) hebben we binnen elke doelstelling specifieke eisen toegevoegd, gericht op zowel klimaat- als biodiversiteitsindicatoren.

Onze nieuwe engagementdoelstellingen

De huidige engagementdoelstellingen voor het thema gericht op banken zijn gebaseerd op de overkoepelende TCFD-richtlijnen. Deze kunnen gemakkelijk worden toegepast en uitgebreid, met dezelfde overkoepelende richtlijnen van de Taskforce on Nature-related Financial Disclosures (TNFD). Ze gebruiken dezelfde vier richtlijnen gericht op governance, strategie, risicomanagement, en doelstellingen en maatstaven. Daarom hebben we een engagementtraamwerk ontwikkeld dat gebruikmaakt van zowel klimaat- als natuurdoelstellingen. We hebben vier overkoepelende engagementdoelstellingen vastgesteld op basis van het TCFD- en TNFD-raamwerk, en voor elk daarvan specifieke subdoelstellingen voor klimaat en natuur.

Tot slot hebben we, om de recente veranderingen zo goed mogelijk weer te geven, het thema hernoemd naar 'Klimaat- en natuurtransitie van financiële instellingen'.

“ Het gebruik van de nieuw ontwikkelde raamwerken voor zowel klimaat als natuur is heel logisch met het oog op de toenemende vraag van beleggers en de maatschappij naar meer transparantie en acties om de planetaire grenzen te respecteren.

Sylvia van Waveren

CASE STUDY

BNP Paribas

De Franse bank BNP Paribas is een van de meest vooruitstrevende banken op het gebied van klimaatgovernance en heeft zich verbonden aan een ambitieus plan om zich terug te trekken uit de financiering van steenkool en andere fossiele brandstoffen. BNP was in 2016 al gestopt met de financiering van olieprojecten en stopte vervolgens in 2017 met alle nieuwe financieringen van kolengestookte energiecentraleprojecten. De bank verwacht zich tegen 2030 volledig terug te trekken uit het gebruik van steenkool in EU- en OESO-landen en haar bestaande financiering voor de exploratie en productie van olie met 80% te verminderen.

In lijn met de verzoeken in het kader van onze solide dialoog met de bank, zowel individueel als via samenwerkingsgroep Institutional Investors Group on Climate Change (IIGCC), heeft de bank haar inspanningen in 2023 verder versterkt door niet langer financiering te verstrekken voor de ontwikkeling van nieuwe olie- en gasvelden. Bovendien heeft BNP positieve klimaatscores behaald op basis van ons eigen Paris Alignment-raamwerk en dus hebben we onze engagement met de onderneming succesvol afgesloten.

SDG ENGAGEMENT

Waar de regenboog de grond raakt

Alexandra Mortimer – Engagement specialist

We zijn nu tweeënhalf jaar bezig met ons engagementthema Sustainable Development Goals (SDG), waarmee we ondernemingen stimuleren hun impact op een of meer van de 17 Sustainable Development Goals van de VN te verbeteren. Het thema is gericht op de vraag in hoeverre de producten en diensten van ondernemingen een duidelijke bijdrage kunnen leveren aan het aanpakken van uitdagingen op het gebied van duurzame ontwikkeling, door nieuwe bedrijfsmodellen te ontwikkelen, uit te breiden naar markten die anders niet bediend zouden worden of bestaande bedrijfsprocessen aan te passen om de beste practices in de sector te stimuleren.

Drie belangrijke processen dienen als leidraad voor het thema. We beginnen met het opstellen van een SDG-engagementcase voor iedere afzonderlijke onderneming, met specifieke, meetbare, haalbare, relevante en tijdsgebonden (SMART) doelstellingen. Deze doelstellingen noemen we 'mijlpalen', omdat ze samen de stappen vertegenwoordigen die ondernemingen kunnen nemen om hun maatschappelijke impact aan te pakken en hun strategie af te stemmen op de SDG's.

Daarna volgt de engagement zelf, die ons diepgaande en unieke inzichten verschaft over de manier waarop ondernemingen zich inzetten voor duurzame ontwikkeling. Deze informatie gebruiken we dan weer in het onderzoek en de fundamentele visie op de onderneming. Tot slot beoordelen we de impact van de engagement, waarbij we ons raamwerk voor impactmeting toepassen dat ook rekening houdt met de visie van de onderneming op de dialoog.

Terugblik op 2023

Terugkijkend op de start van dit thema zijn we blij te zien dat onze vroege inspanningen in 2023 nog steeds effect hebben, wat tot uiting komt in de voortgang op het gebied van de mijlpalen en algemene zaken.

We hebben meer ondernemingen persoonlijk kunnen ontmoeten, niet alleen bij elkaar op kantoor, maar ook op belangrijke internationale conferenties, zoals COP28 in Dubai. We zien dat het steken van onze tijd en moeite in deze relaties een positieve reactie van veel van deze ondernemingen oplevert. Ze vragen ons steeds vaker om feedback over toekomstige beleids- of rapportageveranderingen, waardoor we rechtstreeks in hun interne processen kunnen ingrijpen.

Voortgang engagement

Aangezien we in elke engagement meerdere SDG's en onderwerpen aan de orde stellen, volgen we de voortgang van ondernemingen door te beoordelen in hoeverre ze op specifieke punten aan onze verwachtingen hebben voldaan. Deze lopen uiteen van rapportages, beleid en

CASE STUDIES

TotalEnergies

We hebben voor de Franse olie- en gasmaatschappij TotalEnergies het doel opgesteld haar decarbonisatiestrategie duidelijker uiteen te zetten. Essentieel hiervoor is de opname van gekwantificeerde schattingen van de uitstootreductie per strategieonderdeel en de impact van lopende investeringen in fossiele brandstoffen op de totale voetafdruk. Het ESG-verslag over 2023 van de onderneming geeft een kwalitatief hoogstaand overzicht van de strategie, inclusief schattingen van de toekomstige energieproductiemix tot 2030, hoe de onderneming investeert in de decarbonisatie van de economie en de belangrijkste middelen om de doelen te bereiken. De volgende stap naar het bereiken van de onderliggende mijlpaal is het duidelijk kwantificeren van de uitstootimpact van deze acties om aan te tonen hoe TotalEnergies deze doelstellingen zal bereiken.

Neste

De Finse energiemaatschappij Neste wordt al lange tijd erkend als een onderneming die voortgang boekt in haar transitie naar een leverancier van hernieuwbare energie. Onze engagement was gericht op de raffinagecapaciteit voor hernieuwbare grondstoffen en op de belangrijkste delen van de klimaatstrategieën. Zoals bij elke onderneming met een forse blootstelling aan klimaatrisico's wordt van Neste verwacht dat ze haar werk op het gebied van overheidsbeleid afstemt op haar eigen klimaatbeleid om ervoor te zorgen dat ze het juiste beleid ondersteunt. De onderneming nam deel aan klimaatop COP28 in Dubai om een stimulerende beleidsomgeving te bevorderen. Bovendien is de onderneming actief in verschillende brancheorganisaties en bepaalt ze de agenda daarvan als het gaat om klimaatbeleid. Aangezien het bedrijfsmodel van de onderneming profiteert van de toegenomen regelgeving om de uitstoot van transport te beteugelen, voldoet dit aan onze verwachtingen zoals uiteengezet in de betreffende mijlpaal.

Rio Tinto

Rio Tinto, een toonaangevende ijzerertsproducent, heeft toegezegd de transparantie te verbeteren over plannen en voortgang om de Scope 3-uitstoot van de verwerking van ijzererts voor de staalproductie te verminderen. Deze uitstoot, die goed is voor 65% van de totale voetafdruk van de onderneming, vindt plaats tijdens staalproductieprocessen die op dit moment sterk afhankelijk zijn van het gebruik van metallurgische kolen in hoogovens. Wij ontdekten dat de rapportage van de onderneming over dit belangrijke onderwerp ontbrak, waardoor wij de inspanningen van Rio Tinto om het grootste deel van haar voetafdruk te verkleinen niet konden beoordelen. We hebben dit onderwerp behandeld in een constructieve engagement, die wij als belegger in het samenwerkingsverband Climate Action 100+ mede hebben aangevoerd.

Rio Tinto heeft nu toegezegd informatie te verstrekken over de uitgaven voor de decarbonisatie van staal, de kapitaaluitgaven voor projecten gericht op de decarbonisatie van staal en potentiële reductiemogelijkheden van aangekondigde projecten. We juichen dit positieve resultaat toe en zijn verheugd dat deze engagement is aangemerkt als een officiële Climate Action 100+ case study. Het erkennen en in evenwicht brengen van de noodzaak de risico's te beperken die samenhangen met een hoge Scope 3-uitstoot, de aanhoudende behoefte aan staal in de energietransitie en het gebrek aan directe controle van Rio Tinto op de staalproductieprocessen van haar klanten, heeft een belangrijke rol gespeeld in onze engagement.

interactie met belanghebbenden tot het stellen van doelen en andere vormen van corporate action. In het afgelopen jaar hield het merendeel van de bereikte mijlpalen verband met SDG 12: 'Verantwoorde consumptie en productie' en SDG 13: 'Klimaatactie', die overeenkomen met de verdeling van de SDG-koppelingen over het totaal aan mijlpalen die we hebben gesteld in onze engagements.

Impact definiëren

Met dit engagementprogramma willen we de bijdrage van een onderneming aan een of meer van de SDG's verbeteren. De keten van engagementactiviteit, voortgang en impact kost tijd en consistentie – maar het is mogelijk.

Om de maatschappelijke impact van onze engagement zo goed mogelijk vast te leggen hebben we een raamwerk ontwikkeld dat voortbouwt op de 'vijf dimensies van impact', zoals oorspronkelijk geïntroduceerd door het Impact Management Project. Door meerdere dimensies te gebruiken kijken we op een meer holistische manier naar de impact, omdat in de meeste gevallen het resultaat van de engagement niet kan worden gevangen in één enkele maatstaf. Ons raamwerk, dat hieronder wordt beschreven, weerspiegelt de dimensies 'wie', 'welke', 'hoeveel', 'bijdrage' en 'risico' van impact.

Aan de hand van de eerste vraag, 'wie', proberen we de begunstigden te identificeren en hoe achtergesteld deze zijn met betrekking tot het resultaat. Ten tweede kijken we voor de dimensie 'hoeveel' naar het aantal begunstigden van het resultaat en de 'mate van verandering' die de begunstigden ervaren voor maatschappelijke impact van sociale aard. Voor milieu-impact wordt de dimensie 'hoeveel' bepaald door 'welke' planetaire grens het engagementresultaat beïnvloedt en in welke mate de drempel voor die planetaire grens is overschreden. Met de vierde dimensie, 'bijdrage', beoordelen we de mate waarin een resultaat waarschijnlijk zou zijn bereikt zonder de engagement. Als zodanig heeft deze dimensie betrekking op de vraag of de verbetering (deels) kan worden toegeschreven aan de belegger. Deze dimensie is het onderwerp van ons jaarlijkse engagementonderzoek. Tot slot houden we rekening met het 'risico' dat het bereiken van een mijlpaal niet resulteert in het gewenste maatschappelijke effect. Om terug te komen op onze engagementactiviteiten: vorig jaar zijn we begonnen met het versturen van een enquête naar ondernemingen binnen het thema om feedback te krijgen op de dialoog en inzicht te krijgen in de mate waarin beleggers bijdroegen aan de specifieke mijlpalen die we hadden geselecteerd. De enquête begint met een aantal vragen over de kwaliteit van de

dialoog vanuit het perspectief van de ondernemingen, en de gemiddelde score van de stellingen geeft aan in welke mate we hebben bijgedragen aan de resultaten voor de mijlpalen.

Uit de resultaten blijkt dat de meeste ondernemingen vonden dat de engagementspecialisten van Robeco goed geïnformeerd zijn en zich richten op kwesties die zowel financieel materieel zijn voor de ondernemingen als materieel voor de maatschappij. De ondernemingen die hebben gereageerd, gaven aan dat de engagements ze hebben geholpen hun duurzaamheidsinformatie te verbeteren en het interne bewustzijn over de besproken onderwerpen te vergroten, wat in sommige gevallen zelfs de raad van bestuur bereikte of leidde tot betere prestatie-indicatoren.

Vooruitblik

Vooruitkijkend verwachten we te kunnen voortbouwen op onze engagements door onze mijlpalen te verfijnen, de kansen die we hebben gecreëerd in onze relaties te benadrukken en kritisch te evalueren waar geïdentificeerde kansen nog niet zijn gerealiseerd. De resultaten van afgelopen jaar stimuleren ons dit werk volgend jaar voort te zetten en we kijken ernaar uit te zien waar het ons brengt.

Voorbeeld van Robeco's engagementraamwerk voor impact

Dimensie		Vraag	Beoordeling				
			1	2	3	4	5
Wat		Wat is de beoogde impact in de echte wereld?	<i>Beschreven in betreffende engagementdoelstelling of mijlpaal</i>				
Wie		Hoe onderbediend zijn de uiteindelijke begunstigden met betrekking tot het resultaat?	Goed bediend <i>bijv. beleggers, zakelijke klanten</i>	Enigszins goed bediend	Middelmatig	Enigszins achtergesteld	Achtergesteld <i>bijv. onderaannemers in armere economieën</i>
Hoeveel	Schaal	Hoeveel begunstigden ervaren het resultaat?	Zeer kleine schaal <i>bijv. <5.000 mensen</i>	Kleine schaal <i>5.000 - 50.000</i>	Middelmatige schaal <i>50.000 - 500.000</i>	Grote schaal <i>500.000 - 5.000.000</i>	Zeer grote schaal <i>bijv. > 5.000.000</i>
	Diepte	Wat is de mate van verandering die de begunstigden ervaren als gevolg van het resultaat?	Heel weinig <i>bijv. klanttevredenheid of gemak</i>	Weinig	Middelmatig	Veel	Heel veel <i>bijv. voorkomen van fatale ongevallen op de werkplaats</i>
Bijdrage		Hoe groot is de bijdrage van de belegger aan het bereiken van dit resultaat?	Klein	Enigszins klein	Middelmatig	Enigszins groot	Groot
Risico		Hoe groot is de kans dat de beoogde maatschappelijke impact wordt gegenereerd als gevolg van het bereiken van de mijlpaal?	Onwaarschijnlijk <i>bijv. betere informatieverschaffing over letselpercentages leidt misschien niet tot aanzienlijke impact in de praktijk</i>	Enigszins onwaarschijnlijk	Neutrale waarschijnlijkheid	Enigszins waarschijnlijk	Waarschijnlijk <i>bijv. een gerealiseerde daling van het aantal verwondingen weerspiegelt waarschijnlijk een directe impact in de praktijk</i>

STEMMEN BIJ VOLMACHT – MARKTINZICHT

De nieuwe glazen structuren van Tokio

Ronnie Lim – engagement specialist

Issuers op de Japanse aandelenmarkt hebben lang te kampen gehad met een waarderingskorting. Waar regelgevers en marktinstanties hebben geprobeerd dit aan te pakken door corporate governance-structuren te hervormen, onder meer door actiever stewardship door beleggers te stimuleren, wisten recente hervormingen door de Tokyo Stock Exchange (TSE) gericht op kapitaalallocatie het gedrag van ondernemingen te veranderen. Dit heeft sinds april 2023 geresulteerd in een netto-instroom van meer dan USD 50 miljard door buitenlandse beleggers, op basis van verwachtingen voor een economisch herstel in Japan en verbeteringen in de kapitaalefficiëntie, aldus de TSE¹.

In 2023 lanceerde de TSE verschillende initiatieven om de corporate governance te verbeteren. Deze zijn gericht op afstemming op wereldwijde standaarden en het verbeteren van de transparantie, verantwoording en aandeelhouderswaarde, en op het stimuleren van best practices die sterk lijken op Robeco's engagementdoelstellingen op het gebied van corporate governance.

De belangrijkste maatregelen omvatten een mandaat voor een hoger percentage onafhankelijke bestuurders in het bestuur van ondernemingen. Bij ondernemingen die genoteerd staan aan de Prime-markt, moet ten minste een derde van de bestuursleden onafhankelijk zijn. Daarnaast wordt er aangedrongen op meer genderdiversiteit in het bestuur. Ondernemingen worden gestimuleerd om hun beleid en doelstellingen met betrekking tot bestuursdiversiteit openbaar te maken, waaronder de benoeming van meer vrouwen in leidinggevende posities.

De beurs heeft ook de vereisten herzien voor betere rapportage over financiële en niet-financiële informatie. Daarbij richten we ons op financieel materiële factoren en risico's op het gebied van milieu, maatschappij en governance (ESG). Er zijn ook inspanningen geleverd om de rechten van aandeelhouders te beschermen en te verbeteren, bijvoorbeeld door het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen makkelijker te maken en ervoor te zorgen dat ondernemingen actiever contact opnemen met hun beleggers.

En tot slot stimuleert de beurs duurzaamheid door ondernemingen aan te sporen ESG-factoren te integreren in hun bedrijfsstrategie. Ondernemingen worden dringend verzocht duurzaamheidsdoelen voor de lange termijn te stellen en te rapporteren over de voortgang die ze boeken.

Kortom, de recente initiatieven van de TSE veranderen het landschap van corporate governance in Japan ingrijpend, stimuleren transparantie, verantwoording en duurzaamheid, en verbeteren uiteindelijk

het wereldwijde concurrentievermogen van Japanse ondernemingen.

De eerste observaties van deze hervormingen zijn bemoedigend. De initiatieven hebben geleid tot meer transparantie en verantwoording bij Japanse ondernemingen. De aangescherpte rapportagevereisten betekenen dat ondernemingen transparanter moeten zijn over hun activiteiten en strategieën, wat moet leiden tot een groter vertrouwen van beleggers.

Door zich aan te passen aan internationale normen voor corporate governance worden Japanse ondernemingen aantrekkelijker voor internationale beleggers. Deze toegenomen beleggingen kunnen leiden tot een betere marktperformance en groeimogelijkheden. De nadruk op bestuursdiversiteit en engagement van aandeelhouders zorgt voor een cultuuromslag in het Japanse bedrijfsleven. Er is steeds meer erkenning voor de waarde van verschillende perspectieven en het belang van de inbreng van aandeelhouders in corporate governance.

Sommige ondernemingen hebben moeite zich aan deze nieuwe eisen aan te passen, met name ondernemingen die van oudsher geïsoleerd opereren. De algemene trend is echter positief, want veel ondernemingen boeken flinke voortgang in het verbeteren van hun normen. Langzaam maar zeker beginnen we enkele positieve voorbeelden

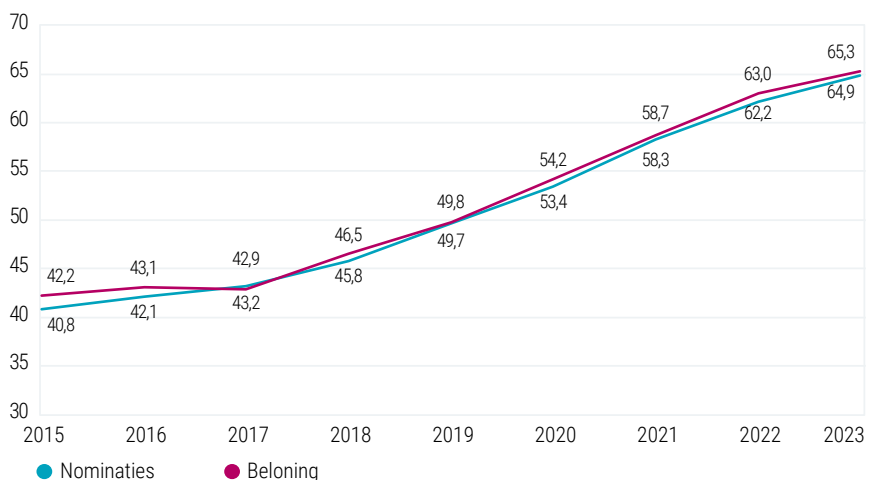
te zien van progressievere praktijken op het gebied van kapitaalallocatie, met de terugkoop van aandelen door sommige ondernemingen. Het terugkopen van eigen aandelen vermindert het aantal uitstaande aandelen, waardoor de winst per aandeel stijgt en het rendement op eigen vermogen verbetert.

Verschillende ondernemingen hebben hun dividenduitkering verhoogd. Deze stap brengt niet alleen een overschot aan cash terug naar aandeelhouders, maar geeft ook aan dat ze vertrouwen hebben in hun toekomstige cashflow, wat de algehele efficiëntie van de kapitaalallocatie verbetert. Over het algemeen hebben ondernemingen hun kruisbelangen verminderd, die traditioneel werden gebruikt om zakenrelaties te verstevigen, maar vaak leidden tot inefficiënt kapitaalgebruik. Het terugdringen van deze belangen kan kapitaal vrijmaken voor productievere doeleinden.

Veel ondernemingen hebben hun bestuursstructuur versterkt door meer onafhankelijke bestuurders te benoemen en commissies op te richten met een focus op kapitaalefficiëntie en bestuurspraktijken. Zo geeft onderstaande grafiek bijvoorbeeld de aanhoudende stijging weer van het percentage commissies onder leiding van een onafhankelijke voorzitter.

Vrijwel alle ondernemingen die genoteerd staan aan de Prime-markt in Tokio,

Percentage commissies van ondernemingen genoteerd aan de Prime-markt met een externe voorzitter

voldoen nu aan de nieuwe regel dat ten minste een derde van de leden onafhankelijk moet zijn, en ze hebben ook benoemings- en beloningscommissies opgericht.

Zo'n 70% van de ondernemingen berekent, deels met hulp van beleggers, hun respectieve kapitaalkosten. Wat betreft kruisbelangen (die doorgaans een laag rendement opleveren) hebben institutionele beleggers specifieke drempels voor kapitaalallocatie gebruikt om tegen voorstellen van het management te stemmen op aandeelhoudersvergaderingen.

We screenen de TOPIX-aandelen bijvoorbeeld systematisch aan de hand van vier financiële criteria: 1) het gemiddelde rendement op eigen vermogen, 2) het rendement op geïnvesteerd vermogen, afgezet tegen de gewogen gemiddelde kapitaalkosten van een onderneming, 3) de hoeveelheid cash op de balans, en 4) het beleid voor aandeelhoudersrendement uitgedrukt als pay-out ratio. We stemmen tegen de voorgestelde winstverdeling als ondernemingen niet voldoende aan onze eisen voldoen en we kunnen escaleren door tegen bestuursleden te stemmen als de problemen jaar na jaar aanhouden.

Met het doorvoeren van deze maatregelen streven Japanse ondernemingen ernaar aan de verwachtingen van de TSE te voldoen en hun algehele kapitaalefficiëntie te verbeteren, wat op zijn beurt zou moeten leiden tot betere aandeelhoudersrendementen en een sterkere marktperformance.

A photograph of a modern office building with a glass facade. In the foreground, two men in dark suits are walking away from the camera on a balcony, carrying briefcases. To their right, a large, lush green tree is planted in a planter. In the background, other office buildings and a clear sky are visible. A teal graphic element is in the top left corner.

Thema's en ondernemingen in 2024

Thema	Onderneming
MILIEU	
Biodiversiteit	Compagnie Generale des Etablissements Michelin SCA
Biodiversiteit	Kimberly-Clark Corp
Biodiversiteit	Procter & Gamble Co.
Biodiversiteit	Ryohin Keikaku Co Ltd
Biodiversiteit	Sappi Ltd.
Biodiversiteit	Signify NV
Biodiversiteit	Unilever
Biodiversiteit	VF Corp
Klimaat- en natuurtransitie in de financiële sector	Bank of America Corp.
Klimaat- en natuurtransitie in de financiële sector	Barclays Plc
Klimaat- en natuurtransitie in de financiële sector	BNP Paribas SA
Klimaat- en natuurtransitie in de financiële sector	Citigroup, Inc.
Klimaat- en natuurtransitie in de financiële sector	DBS Group Holdings
Klimaat- en natuurtransitie in de financiële sector	HSBC
Klimaat- en natuurtransitie in de financiële sector	ICICI Bank Ltd
Klimaat- en natuurtransitie in de financiële sector	ING Groep NV
Klimaat- en natuurtransitie in de financiële sector	JPMorgan Chase & Co., Inc.
Klimaat- en natuurtransitie in de financiële sector	Sumitomo Mitsui Financial Group, Inc.
Klimaatneutraliteit	Air Liquide SA
Klimaatneutraliteit	Anglo American
Klimaatneutraliteit	BP
Klimaatneutraliteit	Cheniere Energy Inc
Klimaatneutraliteit	Cummins, Inc.
Klimaatneutraliteit	Darling Ingredients Inc
Klimaatneutraliteit	Dow Inc
Klimaatneutraliteit	Ecopetrol SA
Klimaatneutraliteit	Engie SA
Klimaatneutraliteit	Holcim AG
Klimaatneutraliteit	Hyundai Motor
Klimaatneutraliteit	JFE Holdings, Inc.
Klimaatneutraliteit	Marathon Petroleum Corp.
Klimaatneutraliteit	OMV AG
Klimaatneutraliteit	Phillips 66
Klimaatneutraliteit	Repsol
Klimaatneutraliteit	Royal Dutch Shell
Klimaatneutraliteit	Valero Energy Corp.
Klimaatneutraliteit	Veolia Environnement SA
Klimaatneutraliteit	Westlake Corp
Natural Resource Management	CF Industries Holdings, Inc.
Natural Resource Management	OCI NV
Natural Resource Management	PepsiCo, Inc.

Thema	Onderneming
Natural Resource Management	Tronox Holdings Plc
Nature Action 100	Ahold
Nature Action 100	Alibaba Group Holding Ltd.
Nature Action 100	Archer Daniels Midland
Nature Action 100	Britannia Industries Ltd
Nature Action 100	LG Chem
Nature Action 100	Sociedad Quimica y Minera SA
SOCIAAL	
Arbeidspraktijken na Covid-19	Accor SA
Arbeidspraktijken na Covid-19	InterContinental Hotels Group Plc
Arbeidspraktijken na Covid-19	Meituan Dianping
Arbeidspraktijken na Covid-19	Wal-Mart Stores
Diversiteit en Inclusie	Eli Lilly & Co.
Diversiteit en Inclusie	Netflix Inc
Diversiteit en Inclusie	Oracle Corp
Goed sociaal management	Baidu, Inc.
Goed sociaal management	Post Holdings Inc
Goed sociaal management	Tencent Holdings Ltd.
Mensenrechten due diligence	Booking Holdings, Inc.
Mensenrechten due diligence	Fast Retailing
Mensenrechten due diligence	HeidelbergCement AG
Mensenrechten due diligence	Hon Hai Precision Industry Co. Ltd.
Mensenrechten due diligence	Inditex
Mensenrechten due diligence	International Paper Co
Mensenrechten due diligence	PTT Exploration & Production
Mensenrechten due diligence	Volkswagen
Moderne slavernij in toeleveringsketens	Associated British Foods Plc
Moderne slavernij in toeleveringsketens	Canon
Moderne slavernij in toeleveringsketens	General Mills
Moderne slavernij in toeleveringsketens	Kia Motors Corp.
Moderne slavernij in toeleveringsketens	Mondelez International
Moderne slavernij in toeleveringsketens	Tesla Motors, Inc.
Moderne slavernij in toeleveringsketens	The Kroger
Moderne slavernij in toeleveringsketens	Wal-Mart Stores
Moderne slavernij in toeleveringsketens	Wesfarmers Ltd
Rechtvaardige transitie in opkomende markten	Impala Platinum Holdings Ltd
Rechtvaardige transitie in opkomende markten	Reliance Industries Ltd
GOVERNANCE	
Belastingtransparantie	AbbVie, Inc.

Thema	Onderneming
Belastingtransparantie	Amgen
Belastingtransparantie	Apple
Belastingtransparantie	McDonalds
Belastingtransparantie	Microsoft
Belastingtransparantie	Stellantis NV
Belastingtransparantie	Thermo Fisher Scientific, Inc.
Corporate Governance in Opkomende Markten	ENN Energy Holdings
Corporate Governance in Opkomende Markten	Hyundai Motor
Corporate governance standaarden in Azië	Hynix Semiconductor, Inc.
Corporate governance standaarden in Azië	INPEX Corp.
Corporate governance standaarden in Azië	Panasonic Corp.
Corporate governance standaarden in Azië	Resonac Holdings Corp
Corporate governance standaarden in Azië	ROHM Co. Ltd.
Corporate governance standaarden in Azië	Shin-Etsu Chemical Co. Ltd.
Goed ondernemingsbestuur	Ahold
Goed ondernemingsbestuur	DSM-Firmenich AG
Goed ondernemingsbestuur	FUJIFILM Holdings Corp
Goed ondernemingsbestuur	Grifols SA
Goed ondernemingsbestuur	Heineken Holding
Goed ondernemingsbestuur	Signify NV
Goed ondernemingsbestuur	Unilever
STEMGERELATEERDE ENGAGEMENTS	
AVA engagement 2024	Ampol Ltd.
AVA engagement 2024	Avangrid Inc
AVA engagement 2024	Cummins, Inc.
AVA engagement 2024	Goldman Sachs Group, Inc.
AVA engagement 2024	ING Groep NV
AVA engagement 2024	Nexans SA
AVA engagement 2024	Schneider Electric SA
AVA engagement 2024	Terna - Rete Elettrica Nazionale
AVA engagement 2024	Veolia Environnement SA
AVA engagement 2024	Woodside Energy Group Ltd
AVA engagement 2024	Yaskawa Electric Corp
SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS	
SDG engagement	AbbVie, Inc.
SDG engagement	Adobe Systems, Inc.
SDG engagement	Alphabet, Inc.
SDG engagement	Amazon.com, Inc.

Thema	Onderneming
SDG engagement	Amgen
SDG engagement	Apple
SDG engagement	Bank of Montreal
SDG engagement	Broadcom Inc
SDG engagement	CB Richard Ellis Group, Inc.
SDG engagement	Deutsche Boerse
SDG engagement	eBay
SDG engagement	Grupo Bimbo SAB de CV
SDG engagement	Haleon PLC
SDG engagement	Hitachi Ltd.
SDG engagement	Infosys Ltd
SDG engagement	Jeronimo Martins
SDG engagement	LyondellBasell Industries NV
SDG engagement	Meta Platforms Inc
SDG engagement	Motorola
SDG engagement	Mr. Price Group Ltd.
SDG engagement	NASDAQ OMX Group, Inc.
SDG engagement	Novartis
SDG engagement	OTP Bank Nyrt
SDG engagement	Rio Tinto
SDG engagement	Salesforce.com, Inc.
SDG engagement	Samsung Electronics
SDG engagement	Sandvik AB
SDG engagement	Sony
SDG engagement	STMicroelectronics NV
SDG engagement	Sumitomo Mitsui Financial Group, Inc.
SDG engagement	Total
SDG engagement	Trane Technologies PLC
SDG engagement	Volvo Group
Transitie in de modesector	Beiersdorf AG
Transitie in de modesector	Birkenstock Holding Plc
Transitie in de modesector	Brunello Cucinelli SpA
Transitie in de modesector	Bureau Veritas SA
Transitie in de modesector	Cintas Corp.
Transitie in de modesector	Compagnie Financiere Richemont
Transitie in de modesector	Eclat Textile Co Ltd
Transitie in de modesector	EssilorLuxottica SA
Transitie in de modesector	Estee Lauder Cos Inc/The
Transitie in de modesector	Hermes International SCA
Transitie in de modesector	Inditex
Transitie in de modesector	JD Sports Fashion PLC

Thema	Onderneming
Transitie in de modesector	Kering
Transitie in de modesector	L Oréal
Transitie in de modesector	Levi Strauss & Co
Transitie in de modesector	LVMH Moët Hennessy Louis Vuitton
Transitie in de modesector	Moncler SpA
Transitie in de modesector	NIKE
Transitie in de modesector	Pandora A/S
Transitie in de modesector	Puma
Transitie in de modesector	Shiseido Co Ltd
Transitie in de modesector	Silgan Holdings Inc
Transitie in de modesector	Symrise AG
Transitie in de modesector	Zebra Technologies Corp
WERELDWIJDE CONTROVERSE	
Global Compact schendingen	Deze ondernemingen worden niet weergegeven vanwege de aard van de onderwerpen en de mogelijke impact van publicatie op de ondernemingen.
Palmolie	Wilmar International
Versnelling richting Parijs	Formosa Plastics Corp.
Versnelling richting Parijs	ITOCHU Corp.
Versnelling richting Parijs	Marubeni Corp.
Versnelling richting Parijs	Mitsubishi
Versnelling richting Parijs	Mitsui & Co Ltd
Versnelling richting Parijs	POSCO
Versnelling richting Parijs	Sumitomo Corp.

APPENDIX

Robeco's Active Ownership benadering

GEDRAGSCODES

Robeco maakt actief gebruik van zijn eigendomsrechten als aandeelhouder door, namens zijn klanten, een constructieve dialoog aan te gaan met ondernemingen. We geloven dat verbeteringen in het gedrag van ondernemingen ten aanzien van duurzaamheid kunnen leiden tot een verbeterd risico-rendementsprofiel van onze beleggingen. Robeco gaat de dialoog aan met ondernemingen van over de hele wereld, in zowel onze aandelen- als obligatieportefeuilles. We voeren drie typen engagement uit met de ondernemingen waarin we beleggen:

Value engagement

Een proactieve engagementbenadering gericht op langetermijnkwesties op het gebied van milieu, maatschappij of governance, die financieel materieel zijn of negatieve gevolgen hebben voor de duurzaamheid. Deze engagements duren doorgaans drie jaar, waarna de voortgang ten opzichte van de aanvankelijk gestelde doelen wordt geëvalueerd. Wanneer een engagement niet succesvol wordt afgesloten, rapporteren we dat aan de klanten en beleggingsteams, maar er volgt dan geen desinvestering.

Stemgerelateerd AVA engagement: Stemmen op de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA) biedt aandeelhouders de mogelijkheid om direct feedback te geven aan een bedrijf - dan wel voorafgaand of na een AVA. Deze dialogen zijn van nature geen langetermijn engagements, maar unieke mogelijkheden om de impact van onze stembeslissingen te versterken. Goede corporate governance, maar ook andere duurzaamheidsonderwerpen die opkomen tijdens een aandeelhoudersvergadering en niet behandeld worden in andere categorieën van het engagement programma, behoren tot deze categorie.

SDG engagement

Een proactieve engagementbenadering die gericht is op het stimuleren van duidelijke en meetbare verbeteringen in de bijdrage van een onderneming aan een of meer van de Duurzame Ontwikkelingsdoelen. De

engagement loopt drie tot vijf jaar en heeft als startpunt het SDG-raamwerk van Robeco, waarbij ondernemingen worden geïdentificeerd met het potentieel aan belangrijke maatschappelijke behoeften te voldoen. Er wordt gewerkt met tijdgebonden mijlpalen voor het verwezenlijken van dit potentieel.

Enhanced engagement

Een reactieve engagement, gericht op ondernemingen die ernstig en systematisch in strijd handelen met minimale gedragsnormen op het gebied van onder meer mensenrechten, arbeid, milieu, biodiversiteit en bedrijfsethiek, zoals gedefinieerd in het UN Global Compact Principles of de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen. Als de Enhanced Engagement na twee tot drie jaar niet tot de gewenste verandering heeft geleid, kan uitsluiting uit het Robeco beleggingsuniversum een optie zijn. Klanten kunnen hier hun eigen discretie toepassen om het bedrijf wel of niet uit te sluiten.

In onze engagements streven we ernaar het gedrag van ondernemingen op het gebied van milieu, maatschappij en ondernemingsbestuur (environmental, social and governance, afgekort tot ESG) te verbeteren, met als doel de langetermijnprestaties van een onderneming te verbeteren, en uiteindelijk ook de kwaliteit van de beleggingen van onze klanten te verhogen.

Robeco hanteert een holistische benadering voor het integreren van duurzaamheid. We zien duurzaamheid als drijvende kracht achter veranderingen op lange termijn in markten, landen en ondernemingen, met een impact op toekomstige prestaties. Daarom nemen we duurzaamheid mee als een van de value drivers in ons beleggingsproces, net zoals we de financiële positie van ondernemingen en het marktmomentum meenemen.

Ga voor meer informatie naar onze website.

HET UN GLOBAL COMPACT

Een van de belangrijkste gedragscodes in het engagementproces van Robeco is het Global Compact van de Verenigde Naties. Het Global Compact ondersteunt ondernemingen en andere maatschappelijke spelers van over de hele wereld bij het stimuleren van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Het is opgezet in het jaar 2000 en is de meest onderschreven gedragscode in zijn soort. Het Global Compact verlangt van ondernemingen dat zij binnen hun eigen invloedssfeer een aantal kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeid, milieu en corruptiebestrijding omarmen, ondersteunen en naleven. Tien universele principes vormen de basis voor het omgaan met de uitdagingen van globalisering.

Mensenrechten

1. Ondernemingen dienen de internationaal aanvaarde mensenrechten te steunen en te respecteren;
2. en zich er steeds van te vergewissen dat zij niet medeplichtig zijn aan schending van mensenrechten.

Arbeid

3. Ondernemingen dienen de vrijheid van vakvereniging en de effectieve erkenning van het recht op collectieve onderhandelingen te steunen;
4. zich inspannend voor de uitbanning van iedere vorm van verplichte en gedwongen arbeid;
5. de effectieve afschaffing van kinderarbeid;
6. en de uitbanning van discriminatie in arbeid en beroep.

Milieu

7. Ondernemingen dienen voorzorg te betrachten bij hun benadering van milieu-uitdagingen;
8. initiatieven te ondernemen om een grotere verantwoordelijkheid voor het milieu te bevorderen;
9. en de ontwikkeling en de verspreiding van milieuvriendelijke technologieën te stimuleren.

Corruptiebestrijding

10. Ondernemingen dienen elke vorm van corruptie tegen te gaan, inclusief afpersing en omkoping.

Meer informatie is te vinden op <https://www.unglobalcompact.org/>

OESO-RICHTLIJNEN VOOR MULTINATIONALE ONDERNEMINGEN

De OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen zijn aanbevelingen van regeringen voor multinationale ondernemingen die actief zijn in of opereren vanuit landen die de richtlijnen volgen. Deze richtlijnen zijn een ander belangrijk raamwerk in het engagementproces van Robeco. Ze voorzien ondernemingen van niet-bindende principes en normen voor verantwoord ondernemen in een wereldwijde context, in overeenstemming met geldende wetgeving en internationaal erkende standaarden.

De aanbevelingen in de richtlijnen geven gestalte aan de gedeelde waarden van de regeringen van landen waar een groot deel van de internationale directe investeringen vandaan komen en waar veel van de grootste multinationale ondernemingen zijn gevestigd. De richtlijnen zijn erop gericht ondernemingen positief te laten bijdragen aan wereldwijde voortgang op het gebied van economie, milieu en maatschappij.

Meer informatie is te vinden op: <http://mneguidelines.oecd.org/>

INTERNATIONALE GEDRAGSCODES

Robeco heeft ervoor gekozen algemeen aanvaarde gedragscodes te hanteren om de ESG-verantwoordelijkheden van entiteiten waarin we beleggen te beoordelen. Robeco houdt zich aan een aantal onafhankelijke en breed geaccepteerde gedragscodes, verklaringen en best practices en is een ondertekenaar van verscheidene van deze codes.

Naast het Global Compact van de Verenigde Naties zijn de belangrijkste codes, principes en best practices voor engagement die Robeco volgt:

- De internationale governancebeginselen van het International Corporate Governance Network (ICGN)
- United Nations Global Compact
- Duurzame Ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties
- Uitgangspunten van de Verenigde Naties inzake Bedrijven en Mensenrechten
- OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen
- OESO-richtsnoer voor institutionele beleggers

We volgen niet alleen zelf deze codes, maar verwachten ook van ondernemingen dat ze deze codes, principes en best practices volgen.

ROBECO'S STEMBELEID

Robeco moedigt goed ondernemingsbestuur en duurzame bedrijfsvoering aan, omdat deze in onze ogen bijdragen aan de creatie van aandeelhouderswaarde op de lange termijn. Het uitbrengen van stemmen op aandeelhoudersvergaderingen maakt deel uit van Robeco's Active Ownership-benadering. Robeco heeft het stembeleid zo ontworpen en geïmplementeerd dat we altijd stemmen in het beste belang van onze klanten.

Het beleid van Robeco ten aanzien van ondernemingsbestuur is gebaseerd op de internationaal geaccepteerde governancebeginselen van het International Corporate Governance Network (ICGN). Door actief gebruik te maken van ons stemrecht kunnen we, namens onze klanten, de betreffende ondernemingen aansporen de kwaliteit van het management te verhogen en het duurzaamheidsprofiel te verbeteren. We verwachten dat dit op de lange termijn een positieve uitwerking heeft op de creatie van aandeelhouderswaarde.

SAMENWERKING

Waar nodig stemt Robeco zijn engagementactiviteiten af met andere beleggers. Voorbeelden hiervan zijn Eumedion (een platform voor institutionele beleggers op het gebied van corporate governance), het Carbon Disclosure

Project (een samenwerkingsverband op het gebied van transparantie over CO₂-emissies van ondernemingen) en de Interfaith Center on Corporate Responsibility (ICCR).

Een ander belangrijk initiatief waar Robeco ondertekenaar van is, betreft de Principles for Responsible Investment (PRI) van de Verenigde Naties. In dit verband verklaren institutionele beleggers zich in te zetten voor verantwoord beleggen, zowel voor hun eigen beleggingen als naar buiten toe.

ROBECO'S ACTIVE OWNERSHIP-TEAM

De stem- en engagementactiviteiten van Robeco worden uitgevoerd door een speciaal Active Ownership-team. Het team is in 2005 opgericht als een centraal competence centre en is gevestigd in Rotterdam en Hongkong. Aangezien Robeco wereldwijd opereert, is het team multinationaal en meertalig. Deze diversiteit zorgt voor inzicht in het financiële, juridische en culturele klimaat waarin de ondernemingen opereren waarmee we in dialoog zijn.

Het Active Ownership-team is onderdeel van Robeco's Sustainable Investing Center of Expertise en wordt aangestuurd door Carola van Lamoen. Het Sustainable Investing Center of Expertise combineert onze kennis en ervaring op het gebied van duurzaamheid binnen het beleggingsdomein. Daarnaast stimuleert het leiderschap op het gebied van duurzaam beleggen door onze expertise en inzichten over duurzaam beleggen te bieden aan onze klanten, onze beleggingsteams, het bedrijf en de bredere markt.

Verder krijgt het Active Ownership-team input van professionele beleggers in de lokale kantoren van Robeco wereldwijd. Samen met ons wereldwijde klantenbestand gebruiken we dit netwerk om de impact van onze Active Ownership-activiteiten zo groot mogelijk te maken.

ROBECO

Robeco Institutional Asset Management B.V. (Robeco) is een internationale vermogensbeheerder opgericht in 1929. Momenteel heeft Robeco wereldwijd 15 kantoren, inclusief het hoofdkantoor in Rotterdam. Door de unieke integratie van fundamenteel, duurzaam en kwantitatief onderzoek, is Robeco in staat een uitgebreide selectie van beleggingsstrategieën te bieden aan institutionele beleggers.

Duurzaam beleggen is een integraal onderdeel van Robeco's algemene strategie. Wij zijn ervan overtuigd dat het integreren van factoren op het gebied van milieu, maatschappij en ondernemingsbestuur leidt tot beter gefundeerde beleggingsbeslissingen. Daarnaast geloven we dat onze engagement met ondernemingen waarin we beleggen over financieel materiële duurzaamheidskwesties een positieve impact heeft op het beleggingsresultaat en de maatschappij.

Meer informatie kan gevonden worden op onze website.

Belangrijke informatie

Robeco Institutional Asset Management B.V. heeft een vergunning van de Autoriteit Financiële Markten te Amsterdam als beheerder van instellingen voor collectieve belegging in overdraagbare effecten (ICBE's) en alternatieve beleggingsfondsen (AIF's) ("Fonds(en)"). Dit marketingdocument is uitsluitend bedoeld voor professionele beleggers, in de zin van beleggers die gekwalificeerd zijn als professionele klanten, die hebben verzocht behandeld te worden als professionele klanten of gerechtigd zijn dergelijke informatie te ontvangen volgens van toepassing zijnde wetgeving. Robeco Institutional Asset Management B.V. en/of verbonden en aangesloten entiteiten en dochterondernemingen, ("Robeco"), zijn niet aansprakelijk voor enige schade voortvloeiend uit het gebruik van dit document. Gebruikers van deze informatie die beleggingsdiensten aanbieden in de Europese Unie, zijn zelf verantwoordelijk om te beoordelen of zij de informatie mogen ontvangen in overeenstemming met MiFID II-regelgeving. Voor zover deze informatie wordt gekwalificeerd als een redelijk en toepasselijk klein niet-geldelijk voordeel onder MiFID II, zijn gebruikers die beleggingsdiensten bieden in de Europese Unie zelf verantwoordelijk om te voldoen aan de relevante voorschriften voor het bijhouden van gegevens en transparantie. De informatie in dit document is gebaseerd op informatiebronnen die wij betrouwbaar achten en wordt verstrekt zonder enige garanties. Zonder verdere toelichting kan dit document niet worden beschouwd als compleet. Opinies, ramingen en voorspellingen kunnen op elk moment en zonder kennisgeving vooraf worden gewijzigd. In geval van twijfel raden wij u aan onafhankelijk advies in te winnen. Dit document is bedoeld om de professionele belegger te voorzien van algemene informatie over de specifieke capaciteiten van Robeco, maar is niet opgesteld door Robeco als beleggingsonderzoek en is geen beleggingsaanbeveling of advies om bepaalde effecten of beleggingsproducten te kopen of te verkopen of een bepaalde beleggingsstrategie of juridisch, boekhoudkundig of fiscaal advies te volgen. Alle rechten op de informatie in dit document zijn en blijven voorbehouden aan Robeco. Dit materiaal mag niet worden gekopieerd of gedeeld voor openbare doeleinden. Niets uit dit document mag worden gereproduceerd of openbaar worden gemaakt in welke vorm of op welke wijze dan ook, zonder Robeco's voorafgaande schriftelijke toestemming. Beleggen brengt risico's met zich mee. Voordat u gaat beleggen, dient u zich te realiseren dat terugbetaling van uw inleg niet gegarandeerd is. Beleggers dienen er zeker van te zijn dat zij het risico verbonden aan de producten of diensten die Robeco aanbiedt in hun thuisland volledig begrijpen. Beleggers dienen bovendien hun beleggingsdoelstelling en risicoprofiel te bepalen. Historische rendementen zijn uitsluitend bedoeld ter illustratie. Koersen van deelnemingen kunnen zowel omhoog als omlaag gaan en in het verleden behaalde rendementen bieden geen garantie voor de toekomst. Indien de getoonde performance uit het verleden luidt in een andere valuta dan de valuta van het land waar u woont, moet u er rekening mee houden dat als gevolg van schommelingen in de wisselkoers de getoonde performance hoger of lager kan zijn als deze wordt omgerekend naar uw lokale valuta. De performancegegevens zijn exclusief de commissies en kosten verschuldigd over het verhandelen van effecten in klantportefeuilles of over de uitgifte en terugkoop van units. Tenzij anders aangegeven is de performance i) gebaseerd op de koers na aftrek van kosten en ii) inclusief herbelegging van dividend. Meer informatie over de Fondsen wordt gegeven in het prospectus. De performance is exclusief de beheervergoeding. De in dit document genoemde lopende kosten zijn gebaseerd op het laatst verschenen jaarverslag op basis van het einde van het boekjaar. Dit document is niet gericht aan, of bedoeld voor distributie aan of gebruik door een persoon of entiteit die burger, woonachtig of gevestigd is in een plaats, staat, land of andere jurisdictie, waar de plaatselijk geldende wet- of regelgeving een dergelijk(e) distributie, document, beschikbaarheid of gebruik niet toestaat, of waardoor een Fonds of Robeco Institutional Asset Management B.V. zou worden onderworpen aan een verplichting tot registratie of licentiering binnen een dergelijke jurisdictie. Een besluit om in te tekenen op belangen in een Fonds dat wordt aangeboden in een bepaalde jurisdictie, dient alleen te worden genomen op basis van informatie aanwezig in het prospectus. Deze informatie kan afwijken van de informatie in dit document. Potentiële inschrijvers op aandelen dienen zelf informatie in te winnen over wettelijke vereisten die eveneens van toepassing zijn, alsook over de geldende regelgeving met betrekking tot deviezencontrole en belastingen in het land waarvan zij ingezetene zijn dan wel waar zij hun woon- of verblijfplaats hebben. De Fondsinformatie, indien aanwezig, in dit document is slechts geldig in samenhang met het prospectus en dit document dient te allen tijde in samenhang met het prospectus te worden gelezen. Meer informatie over het Fonds en de bijbehorende risico's wordt gegeven in het prospectus. Het prospectus en het Essentiële-informatiedocument voor de Robeco-fondsen zijn allemaal kosteloos te verkrijgen op de websites van Robeco.

ROBE**CO**
The Investment Engineers